

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Pelastusopistosta annetun lain 28 ja 29 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Pelastusopistosta annetun lain 28 ja 29 §:n muuttamisesta (HE 46/2019 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- pelastusylitarkastaja Veli-Pekka Hautamäki, sisäministeriö
- koulutusjohtaja Minna Hirvonen, Pelastusopisto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- puolustusministeriö
- Tasa-arvovaltuutetun toimisto
- Varusmiesliitto ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- opetus- ja kulttuuriministeriö
- Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Pelastusopistosta annettua lakia ammatillisen peruskoulutuksen opiskeluoikeuden keskeyttämisperusteiden osalta. Esityksen mukaan uusia opiskeluoikeuden väliaikaisia keskeyttämisperusteita olisivat vastaisuudessa asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palveluksen suorittaminen, äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa tai muu perusteltu syy.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2019 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Pelastusopistossa annettava ammatillinen peruskoulutus johtaa pelastustoimen ja hätäkeskustoitinnan ammatillisiin tutkintoihin. Pelastustoimen ammatillisia tutkintoja ovat pelastajan ammattitutkinto ja alipäällystötutkinto. Hätäkeskuspäivystäjätutkinto suoritetaan omassa koulutusohjelmassaan. Pelastusopistossa annetaan lisäksi ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta, jonka osalta tutkinnonanto-oikeus on Poliisiammattikorkeakoululla ja jonka opiskelijat ovat Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoita.

Vuosittain ammatillisen tutkinnon suorittaa Pelastusopistossa noin 200 henkilöä. Opiskelun väliaikainen keskeyttäminen tai tutkinnon suorittamisen kesken lopettaminen on harvinaista. Pelastusopisto voi Pelastusopistosta annetun lain 29 §:n mukaan omasta aloitteestaan tai opiskelijan hakemuksesta keskeyttää ammatillisessa peruskoulutuksessa olevan opiskelijan opiskeluoikeuden kerrallaan enintään yhden vuoden määräajaksi pitkäaikaisen sairauden tai raskauden ja synnytyksen vuoksi. Pelastusopisto voi keskeyttää opiskeluoikeuden myös 32 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, jolloin keskeyttämis päätös liittyy siihen, että opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta. Opiskelijan tulee pyydettäessä antaa opistolle terveydentilansa arviointiin tarvittavat tiedot. Päätöksen opiskeluoikeuden keskeyttämisestä tekee rehtori.

Eduskunnan oikeusasiamies on kanteluratkaisussaan kiinnittänyt huomiota siihen, että pakollisen asevelvollisuuden suorittamista ei ole säädetty opiskeluoikeuden keskeyttämisen perusteeksi, toisin kuin esimerkiksi ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017), Poliisiammattikorkeakoulusta annetussa laissa (1164/2013) ja yliopistolaissa (558/2009).

Lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukainen palvelus on jatkossa opiskeluoikeuden väliaikaisen keskeyttämisen ja opintojen aloittamisen lykkäämisen peruste. Keskeyttämisperusteiksi säädetään myös äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa. Lisäksi opiskeluoikeuden väliaikainen keskeyttäminen voi olla mahdollista muusta perustellusta syystä. Tällainen syy voi hallituksen esityksen perustelujen mukaan olla esimerkiksi lähiomaisen vakavan sairauden tai vamman edellyttämä hoitotyö. Valiokunta pitää muutoksia opiskelijoiden yhdenvertaisuuden kannalta perusteltuina.

Pelastusopistolla on ehdotetun 29 §:n 4 momentin mukaan oikeus saada opiskeluoikeuden keskeyttämistä koskevaa arviointia varten salassapitosäännösten estämättä ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä opintojen jatkamisen kannalta. Valiokunta toteaa, että ehdotettu säännös vastaa Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 39 §:n 2 momentin säännöstä, joka on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 38/2013 vp). Hallituksen esityksessä on asianmukaisesti selostettu säännöksen suhdetta EU:n yleiseen tietosuojasetukseen (EU) 2016/679.

Valiokunta toteaa, että pelastajan ja pelastustoimen alipäällystön koulutusohjelmaan hakeutuviin tulee osana hakuprosessia osallistua fyysisen suorituskyvyn arviointiin. Fyysisen toimintakyvyn vaatimukset korostuvat erityisesti pelastajatutkinnon opinnoissa. Tämän vuoksi on tärkeää,

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2019 vp

että opiskelijan tulee osoittaa fyysinen toimintakykynsä ja suorittaa kuntotesti hyväksytysti myös jatkaessaan opintojaan niiden väliaikaisen keskeyttämisen jälkeen. Jos opiskelija ei läpäise edellytettyä kuntotestiä, hänellä ei ole lain 18 §:ssä säädettyä kelpoisuutta jatkaa opintojaan. Laissa ei kuitenkaan säädetä siitä, että opiskelija menettää opiskeluoikeutensa heti, jos hän ei ensimmäisellä yrityksellä läpäise kuntotestiä.

Valiokunta tähdentää, että esimerkiksi pelastajatutkinto on tiivis kolmen lukukauden mittainen kokonaisuus. Pelastusopiston tulee jatkossakin kyetä ennakoivasti suunnittelemaan opiskelijoiden sijoittumista opintojaksoille, jotta voidaan välttää opetusryhmien kasvaminen liian suuriksi ja toisaalta opiskelupaikkojen jääminen tyhjiksi. Tämän vuoksi on perusteltua, että opinnot jatkuvat keskeytysajan jälkeen Pelastusopiston määrittelemän seuraavan mahdollisen lukukauden alusta.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana. Muutosten vaikutuksia opetuksen järjestämiseen ja esimerkiksi työturvallisuuteen tulee kuitenkin seurata.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 46/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 13.11.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Jussi Halla-aho ps
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Anna-Kaisa Ikonen kok
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Mats Löfström r
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Matti Semi vas
jäsen Ben Zyskowicz kok
varajäsen Jenni Pitko vihr
varajäsen Mari Rantanen ps

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2019 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Henri Helo